

Αμφίπολη

Αυτός είναι ο νεκρός

Το πιο πιθανό σενάριο για τα βασικά χαρακτηριστικά της όψης του νεκρού αλλά και του τάφου του αποκαλύπτουν σήμερα «ΤΑ ΝΕΑ»

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΜΑΙΡΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥΗ ΣΑΛΤΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΕΒΕΤΖΟΛΟΥ

Ενας άνθρωπος μετρίου αναστήματος για τα σημερινά δεδομένα, με καστανά ή καστανοκόκκινα μαλλιά και λευκό δέρμα είναι ο νεκρός της Αμφίπολης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των επιστημόνων, αυτή θα ήταν η περιγραφή του ανθρώπου που τάφηκε εκεί και προκύπτουν από τα δεδομένα για την εποχή όπου έζησε και τις συνθήκες που μας είναι γνωστές έως τώρα.

Ο σκελετός όμως μπορεί να δώσει πολύ περισσότερες απαντήσεις πέρα από το πώς ήταν η μορφή του συγκεκριμένου ανθρώπου. «Μελετώντας τα οστά και ανάλογα με το πόσο πλήρης είναι η διατήρηση του σκελετού, μπορεί κανείς να προσδιορίσει πολλά στοιχεία για τη γενικότερη κατάσταση της υγείας του όταν ήταν εν ζωή, όπως και για τη διατροφή του καθώς και για τυχόν παθήσεις ή τραυματά του» εξηγεί στα «ΝΕΑ» η δρ Κατερίνα Χαρβάτη, παλαιοανθρωπολόγος-καθηγήτρια του γερμανικού Πανεπιστημίου του Tübingen. Η κυρία Χαρβάτη, στις αρχές του 2007, έκανε μία από τις σημαντικότερες ανακαλύψεις εκείνης της χρονιάς: Μελετώντας ένα απολιθωμένο κρανίου το οποίο είχε βρεθεί στη Νότια Αφρική το 1952, έφτασε στο συμπέρασμα ότι ο πρόγονος του σημερινού ανθρώπου έζησε και εξελίχθηκε στην αφρικανική ήπειρο πριν από 40.000 χρόνια.

Η μέθοδος που ακολούθησε ήταν πρωτοποριακή, καθώς χρονολόγησε την άμμο που είχε συσσωρευτεί στην κοιλότητα του κρανίου, μετρώντας τη ραδιενέργειά της. «Αντίστοιχα, αντικείμενα, όπως ενδεχομένως ξύλο από το φέρετρο, σε τέτοιου είδους μελέτες βοηθούν στον χρονολογικό προσδιορισμό του ευρήματος».

ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ. Σύμφωνα με την επικεφαλής των ανασκαφών Κατερίνα Περιστέρη, ο νεκρός της Αμφίπολης είναι άνδρας και εμφανής στρατηγός. Τι θα έβρισκαν, όμως, οι αρχαιολόγοι στον τάφο του αν δεν τους είχαν προλάβει οι τυμβωρύχοι;

«Χάρη στη μαρτυρία από τους ασύλπτους μακεδονικούς τάφους στη Βεργίνα και ειδικότερα τον ασύλπτο μακεδονικό τάφο II (τάφος του Φιλίππου), μπορούμε να υποθέσουμε - λαμβάνοντας υπόψη και το μέγεθος και το κοινωνικό status του νεκρού της Αμφίπολης - πως αν υπήρχαν κτερίσματα, θα ήταν οπλισμός (ασπίδα, σπαθί, θώρακας, περικεφαλαία, κνημίδες κ.λπ.), σκεύη

συμποσίου από ασήμι ή χαλκό, στεφάνια, και ενδεχομένως πλίνα αγγεία» εξηγεί η καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας στο ΑΠΘ και διευθύντρια της πανεπιστημιακής ανασκαφής στη Βεργίνα Χρυσούλα Παλιαδέλη.

ΤΑ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ. Για ποιον λόγο όμως ο νεκρός θα συνοδεύταν από τόσο πολλά και πλούσια κτερίσματα - τόσα που, όπως μας έλεγε ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου, θα πρέπει να είχαν γεμίσει ασφυκτικά τον κιβωτιόσχημο τάφο από το κεφάλι του φερέτρου και ως την οροφή του;

«Τα αντικείμενα που συνοδεύουν το νεκρό στην τελευταία του κατοικία πρόκειται στην ουσία για αντικείμενα που χρησιμοποίησε στη διάρκεια της ζωής του, στις μάχες, στα συμπόσια, αλλά και δώρα που ως έναν βαθμό αντανακλούν την πίστη στη μεταθανάτια ζωή αλλά και το κοινωνικό status του» επισημαίνει η κυρία Παλιαδέλη.

Η ΤΑΦΗ ΤΟΥ. Κι αν μπορούσαμε νοπτά να μεταφερθούμε στο τέλος του 4ου αι. π.Χ. και να παρακολουθήσουμε την τελετή ταφής του συγκεκριμένου νεκρού, ποια θα ήταν η εικόνα;

«Τα ταφικά έθιμα των καθημερινών αρχαίων Μακεδόνων θα πρέπει να ήταν όμοια με εκείνα των άλλων Ελλήνων σε ό,τι αφορά τη φροντίδα για τον νεκρό: την πρόθεση και τον θρήνο, τη μεταφορά του στον τόπο ταφής, την κατασκευή του τάφου. Στις περιπτώσεις, ωστόσο, νεκρών κύρους στη Μακεδονία εφαρμόζονταν η καύση, μια δαπανηρή διαδικασία που παραπέμπει στα ομηρικά έθιμα.

Τα οστά συλλέγονταν, πλένονταν, τυλιγνόνταν σε πολύτιμο ύφασμα, τοποθετούνταν σε μετάλλιο (χρυσό, ασπρένιο ή χάλκινο) οστεοδόχο σκεύος (λάρνακα, αγγείο κ.λπ.) και συνοδεύονταν από στεφάνια.

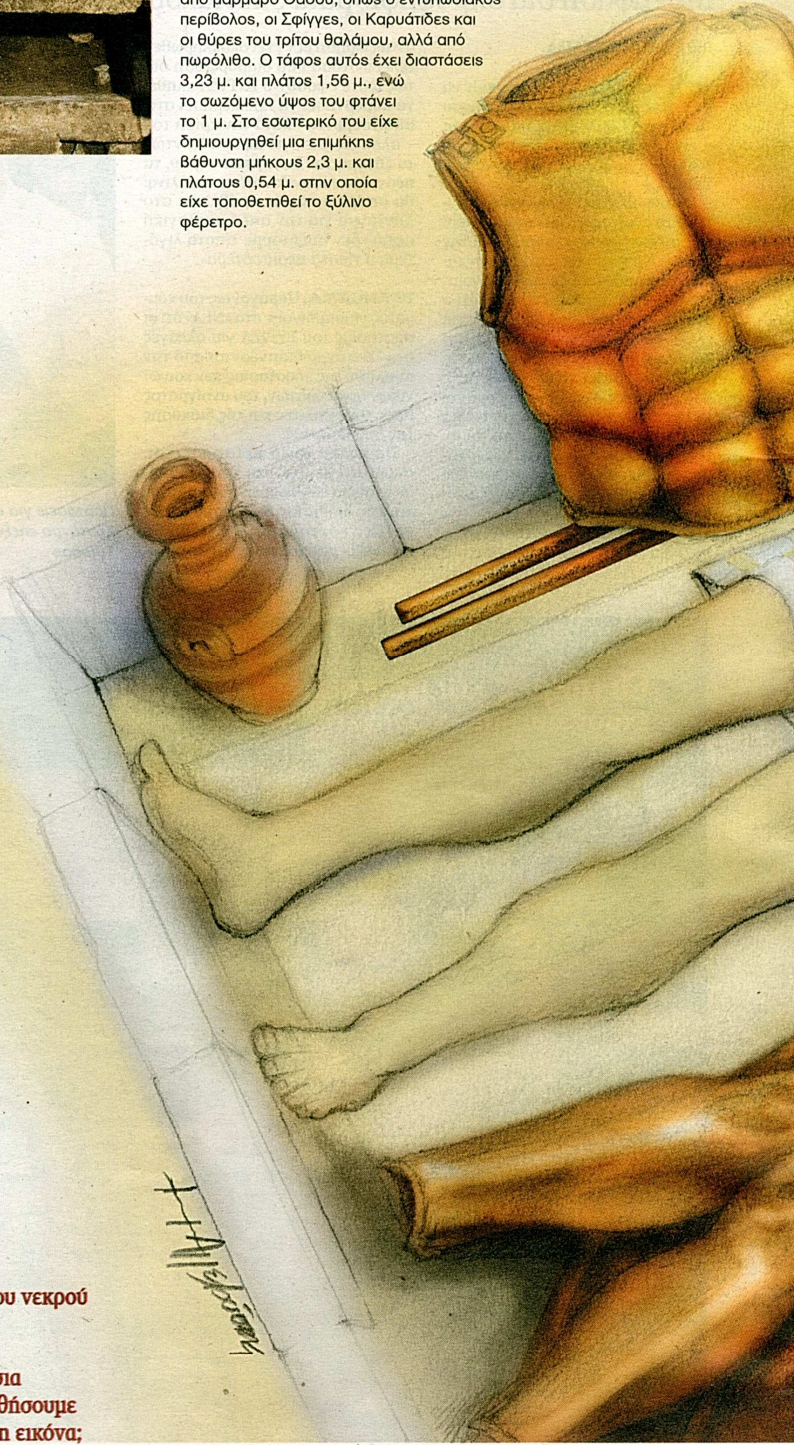
Τι θα έβρισκαν οι αρχαιολόγοι στον τάφο του νεκρού της Αμφίπολης αν δεν τους είχαν προλάβει οι τυμβωρύχοι; Για ποιον λόγο ο νεκρός θα συνοδεύταν από τόσο πολλά και πλούσια κτερίσματα; Αν μπορούσαμε να παρακολουθήσουμε την τελετή ταφής του νεκρού, ποια θα ήταν η εικόνα;

ΑΝΑΣΚΑΦΗ

Η θέση του τάφου

Ο νεκρός του ταφικού μνημείου εντοπίστηκε από τους αρχαιολόγους κάτω από το διαταραγμένο δάπεδο του τρίτου θαλάμου. Σε βάθος 1,6 μ. από το δάπεδο αποκαλύφθηκε μεγάλος κιβωτιόσχημος τάφος ο οποίος δεν ήταν κατασκευασμένος από μάρμαρο Θάσου, όπως ο εντυπωσιακός περίβολος, οι Σφίγγες, οι Καρυάτιδες και οι θύρες του τρίτου θαλάμου, αλλά από πωρόλιθο. Ο τάφος αυτός έχει διαστάσεις 3,23 μ. και πλάτος 1,56 μ., ενώ το σωζόμενο ύψος του φτάνει το 1 μ. Στο εσωτερικό του είχε δημιουργηθεί μια επιμήκης βάση μήκους 2,3 μ. και πλάτους 0,54 μ. στην οποία είχε τοποθετηθεί το ξύλινο φέρετρο.

ΑΝΑΣΚΑΦΗ

Η θέση του τάφου

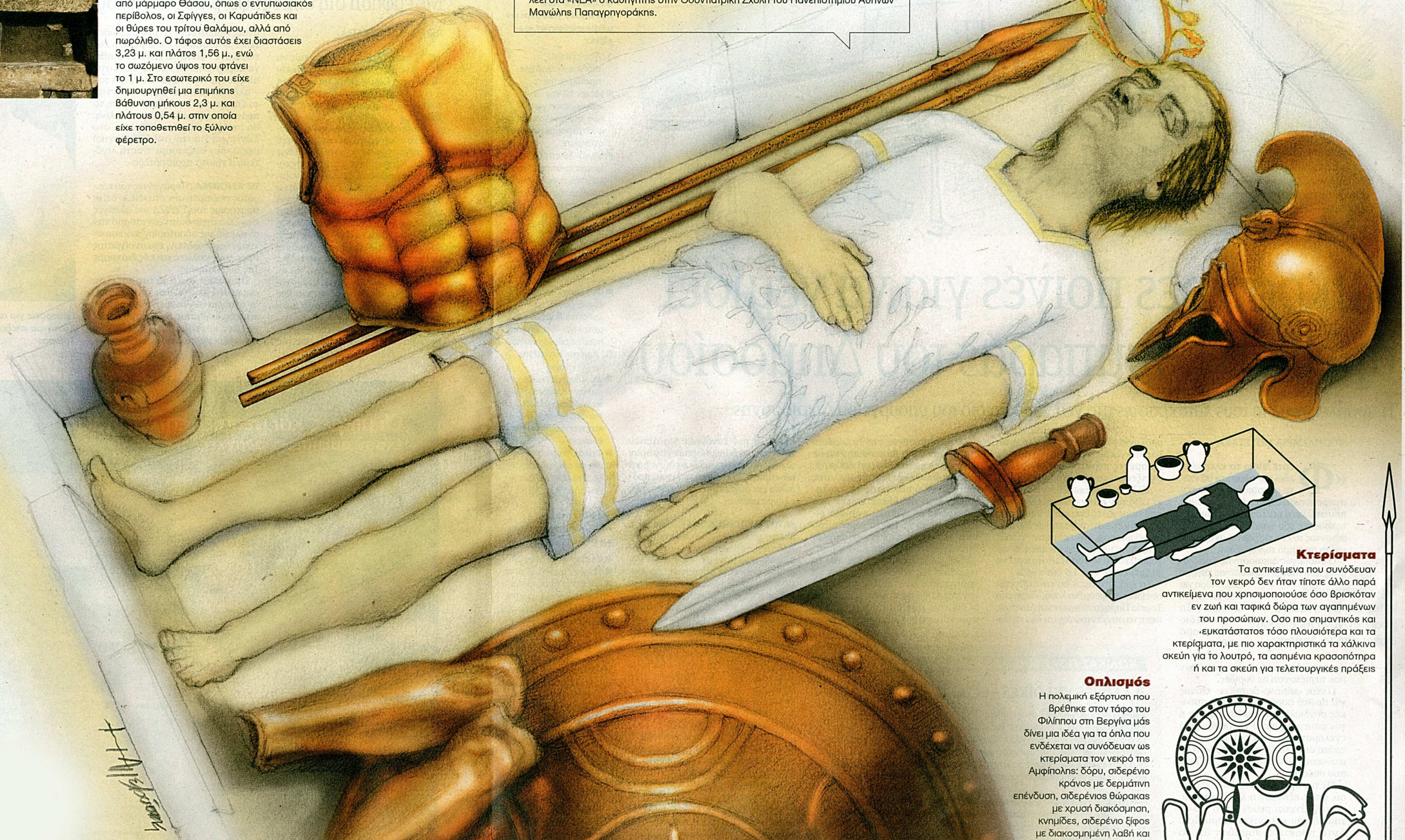
Ο νεκρός του ταφικού μνημείου εντοπίστηκε από τους αρχαιολόγους κάτω από το διαταραγμένο δάπεδο του τρίτου θαλάμου. Σε βάθος 1,6 μ. από το δάπεδο αποκαλύφθηκε μεγάλος κιβωτιόσχημος τάφος ο οποίος δεν ήταν κατασκευασμένος από μάρμαρο Θάσου, όπως ο εντυπωσιακός περιβολος, οι Σφίγγες, οι Καρυάτιδες και οι Θύρες του τρίτου θαλάμου, αλλά από πωρόλιθο. Ο τάφος αυτός έχει διαστάσεις 3,23 μ. και πλάτος 1,56 μ., ενώ το σωζόμενο ύψος του φτάνει το 1 μ. Στο εσωτερικό του είχε δημιουργηθεί μια επιμήκης βάθυνση μήκους 2,3 μ. και πλάτους 0,54 μ. στην οποία είχε τοποθετηθεί το ξύλινο φέρετρο.

Βασικά χαρακτηριστικά

Το πιο πιθανό σενάριο για τα βασικά χαρακτηριστικά της όψης του ανθρώπου της Αμφίπολης αποκαλύπτει ο καθηγητής Μανώλης Παπαγρηγοράκης στα «ΝΕΑ».

Το ύψος του ήταν περίπου 1,65 μ., το χρώμα των μαλλιών του καστανό, το δέρμα του λευκό.

Εάν όμως είχε καταγωγή από τη Θράκη, τα μαλλιά του είναι πιθανότερο να ήταν καστανοκόκκινα. «Σύμφωνα πάντα με τα σενάρια των αρχαιολόγων για την περίοδο και την περιοχή όπου έζησε ο άνθρωπος, ο σκελετός του οποίου βρέθηκε στον τάφο της Αμφίπολης, τα βασικά χαρακτηριστικά του ατόμου θα ήταν αυτά» λέει στα «ΝΕΑ» ο καθηγητής στην Οδοντιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών Μανώλης Παπαγρηγοράκης.

Κτερίσματα

Τα αντικείμενα που συνόδευσαν τον νεκρό δεν ήταν τίποτε άλλο παρά αντικείμενα που χρησιμοποιούσε όσο βρισκόταν εν ζωή και ταφικά δώρα των αγαπημένων του προσώπων. Όσο πιο σημαντικός και ευκατάστατος τόσο πλουσιότερα και τα κτερίσματα, με πιο χαρακτηριστικά τα χάλκινα σκεύη για το λουτρό, τα ασημένια κρασοπήτρα ή και τα σκεύη για τελετουργικές πράξεις

Οπλισμός

Η πολεμική εξάρτηση που βρέθηκε στον τάφο του Φιλίππου στη Βεργίνα μάς δίνει μια ιδέα για τα όπλα που ενδέχεται να συνόδευσαν ως κτερίσματα τον νεκρό της Αμφίπολης: δόρυ, σιδερένιο κράνος με δερμάτινη επένδυση, σιδερένιος θώρακας με χρυσή διακόσμηση, κνημίδες, σιδερένιο εφρος με διακοσμημένη λαβή και

